

**Коментари и предлози за промена на регулативата за даночни поттикнувања
во врска со донациите и спонзорствата во дејности од јавен интерес**

Подготвиле:
Љупка Новеска Андонова
Светлана Црвенковска
Никица Кусиникова
Лубен Панов

Скопје, 2020

Даночните поттикнувања можат да имаат голем придонес за развивање на филантропијата и хуманоста на една нација. На нив не треба да се гледа само од аспект на финансиско олеснување, туку и како можност за испраќање на силна и недвомислена порака дека извршната власт ја признава клучната улога на граѓанските и непрофитните организации во едно општество, поттикнувајќи ја јавноста да донира. Впрочем, тоа придонесува за финансиската одржливост на субјектите коишто се занимаваат со активности од јавен интерес утврдени со закон. Но, истовремено, тоа подразбира брзи и лесни постапки коишто нема да го обременуваат системот на донирање и спонзорирање, а сепак ќе овозможат зголемување на индивидуалните и корпоративните давања за поддршка и промовирање на активности од јавен интерес. Дотолку повеќе, и владите ги користат придобивките од даночните поттикнувања дадени при донирање, бидејќи со тоа се канализираат приватни ресурси за активности од јавен интерес, на тој начин заштедувајќи на владините средства со оглед на фактот дека владата секако ќе требала да упати дел од своите средства за финансисрање на тие активности.

Низа истражувања укажуваат на тоа дека голем дел на земјите од европското тло уредуваат разни форми и начини на даночни поттикнувања, вклучително и силни економии како што се: Германија, Франција, Шведска, Норвешка, Швајцарија итн. Па така, во едно од овие истражувања направено во 16 европски земји се вели дека 14 од 16 европски земји нудат даночни поттикнувања за донации од индивидуалци, додека пак 15 од 16 нудат даночни поттикнувања за правни лица.¹

Република Северна Македонија не е исклучок од овие земји и таа во моментот има Закон за донации и спонзорства во јавните дејности. Но, овој закон не си ја исполнува својата цел да поттикнува донирање и спонзорирање. Во нашиот контекст, голем дел од приватниот сектор има аверзија кон неговата примена. Постапката којашто истиот ја уредува е единствена во однос на начинот на одобрување/давање на даночни поттикнувања и истата е прилично комплексна. Уникатноста се согледува во а priori барањето за одобрување на донацијата, што е **единствено како такво во споредба со решенијата во другите европски земји.**

Во Европската унија, како и во земјите во регионот, донацијата се разгледува по нејзиното извршување, односно, при поднесување на барањето за даночно поттикнување. Дури и да се продолжи со ваквиот вид на постапка за претходно барање за одобрување на донацијата, проблем претставува и должината на постапката, големиот број на документи и потребни мислења од надлежни институции, итн. Во суштина, сегашната постапка претставува товар и за самата администрација. Впрочем, може да се констатира дека времето кое службениците го поминуваат на спроведувањето на постапката за доделување на даночното олеснување чини повеќе од самото даночно олеснување.

Целта на овој документ е да даде нови решенија и предлози за промена на Законот за донации и спонзорства во јавните дејности („Закон“), со намера да се подобри и поттикне негова поефикасна примена во државата. Законските решенија кои се предлагаат би придонеле за:

- Охрабрување на работата на граѓанските организации преку дополнителен метод за финансирање и исполнување на утврдените мисии

¹ Даночни поттикнувања за хуманитарни дејности во Европа, ЕФА – Европска асоцијација за собирање хуманитарни средства, декември 2018

- Поттикнување на донаторите со стимулирање на алтруизмот и гарантирање дека нивните цели ќе бидат исполнети
- Зајакнување на филантропијата преку даночни поттикнувања за стимулација на потенцијалните даватели за поддршка на јавно корисна иницијатива
- Зголемување на довербата во т.н. трет сектор преку воведување на стандарди кои примателите на донации треба да ги исполнат
- Спречување/минимизирање на можноста за измама, како и зголемување на транспарентноста и одговорноста
- Промовирање ефикасно користење на расположливите ресурси.
- Намалување на административниот товар на институциите, ефикасност на администрацијата и користење на електронски системи.

Притоа, она што е важно да се напомене е дека со овој Закон се уредуваат само донациите/спонзорствата за кои се бара одредено даночно поттикнување, но тоа не ја ограничува можноста да се даваат и примаат донации/спонзорства кои не се предмет на даночни поттикнувања.

Следствено на номотехничката анализа што ја извршија локалните правни експерти во тимот, произлегува дека за примена на предлозите што следуваат ќе биде потребно креирање на нов закон. Предлозите содржани во овој документ се поделени на два дела и тоа:

I. Предлози од суштинско значење за функционирање на Законот

- Јасно дефинирање на значењето на поимот јавен интерес
- Ограничување на примателите на донациите исклучиво на правни лица обврзани со принципот на непрофитност/ Утврдување на примателите на донации
- Олеснување на постапката за регистрирање на донација/спонзорство и добивање на даночно поттикнување
- Регулмирање на надлежноста на Министерството за финансии и на Управата за јавни приходи од аспект на примената и надзорот на примената на оваа регулатива
- Поедноставување и рационализирање на постапките за известување и контрола
- Дополнување од аспект на даночните поттикнувања
 - (А) Предлози поврзани со даночни поттикнувања во однос на персоналниот данок на доход
 - (Б) Предлози поврзани со даночни поттикнувања во однос на данокот на додадена вредност
 - (В) Предлози поврзани со даночни поттикнувања во однос на данокот на имот
 - (Г) Препознавање на повеќегодишни донации
- Намалување на глобите утврдени со прекршочните одредби

II. Дополнителни предлози за подобрување на Законот

- Промена на дефиниции во поимникот и вклучување на неколку нови поими
- Вклучување на начела на донирање/спонзорирање
- Појаснување на дефиницијата за давател на донација/спонзорство

- Појаснување на дефиницијата за предмет на спонзорство
- Појаснување во однос на изземањето од даночни поттикнувања
- Дополнување во однос на специфични ситуации на донирање
- Воведување на нормирање за донирање вишок храна
- Поврзаност со идни измени на Законот за сметководство за непрофитни организации

Освен на клучната експертиза на авторите, овој документ се темели на **низа континуирани консултации со корисниците на законот во период од повеќе од 10 години**. Во тие процеси учествуваа и членките на Мрежата за финансиска одржливост на граѓански организации формирана од Конект и Фондација Апологија што во моментот брои 111 членки.

I. ПРЕДЛОЗИ ОД СУШТИНСКО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА ЗАКОНОТ

➤ ПРЕДЛОГ БР. 1 – Јасно дефинирање на значењето на поимот јавен интерес

Начинот на кој изразот јавен интерес е дефиниран во **член 3 од сегашниот Закон** е конфузен, нејасен и не е во согласност со дефинирањето на истиот поим во други национални закони. Притоа, потребно е јасно разграничување на тоа што значи јавен интерес и кои се областите од јавен интерес кои овој Закон ќе ги вклучува. Дефиницијата би гласела:

***Јавен интерес** – Јавен интерес, во смисла на овој Закон, претставува дејствување од непрофитен карактер насочено кон пошироката јавност и кон интересите на заедницата или на конкретна ранлива група, преку поддржување или промовирање на дејности во областа на развој на демократијата, граѓанското општество и унапредување и заштита на човековите права и слободи, заштита на деца и младинци, заштита на маргинализирани лица и нивно социјално вклучување, унапредување на културата, образованието, науката, здравството, социјалната заштита, развој на информатичкото општество и преносот на електронски податоци, аматерски спорт, заштитата на животната средина, одржлив развој, локален и инфраструктурен развој, хуманитарна и социјална помош, заштита и грижа за животни, унапредување на филантропија и волонтерство, заштита на потрошувачите, социо-хуманитарни дејности, помош и заштита на лица со физичка или интелектуална попреченост, промовирање на крводарителството, унапредување на меѓународната соработка и други дејности утврдени со закон;*

При разгледувањето на Законот, како и следењето на неговата практична примена, беше констатирано дека всушност примената на поимот јавни дејности е непотребна и дека тој не соодветствува со целта за која е донесен законот. Субјектите коишто можат да се јават во својство на приматели на донации/спонзорства не вршат јавна дејност, туку дејности/работи од јавен интерес. Според тоа, доколку оваа промена се прифати и поимот *јавна дејност* се исклучи, **новиот закон којшто би го регулирал ова прашање би требало да биде насловен како Закон за регулирање на давањето донации и спонзорства од јавен интерес.**

➤ **ПРЕДЛОГ БР. 2 – Ограничување на примателите на донациите исклучиво на правни лица обврзани со принципот на непрофитност**

Во насока на подобрување на примената на Законот, појаснување на неговата цел, но и олеснување на административната постапка за одобрување на донација/спонзорство за добивање на даночни поттикнувања, потребно е да се утврди точно кои субјекти ќе можат да се ават во својство на приматели на донацијата/спонзорството, што во моментот уредено со **членот 7 од Законот**. Дотолку повеќе, даночното поттикнување треба да зависи од дејностите кои ги врши примателот и неговиот статус, а не од утврдувањето на јавен интерес во секоја поединечна постапка за давање на донација или спонзорство.

Во тој контекст, ја предлагаме следната опција во насока на соодветно уредување на примателите на донации/спонзорства, којашто е во согласност со меѓународните практики во оваа област.

Експертскиот тим смета дека **само оние правни лица коишто се од непрофитен карактер можат да се јават во својство на приматели на донации**. Со новото законско решение ќе биде возможно да се воведат обврска за субјектите коишто сакаат да станат потенцијални приматели на донации или спонзорства за претходна регистрација во надлежната институција.

Примател на донација може да биде домашно правно лице основано на принципот на непрофитност, и тоа здружение на граѓани или фондација регистрирани во согласност со Законот за здруженија и фондации, верска заедница или религиозна група, организации регистрирани со статус од јавен интерес во согласност со Законот за здруженија и фондации, јавни институции, органи на државната власт и на единиците на локалната самоуправа и Градот Скопје коишто се регистрирани правни лица што вршат дејности од јавен интерес во Регистарот на приматели на донации при надлежната институција.

Исто така, има неколку други предлози коишто треба да се земат предвид за уредувањето на примателите на донации во контекст на одредбите од член 7 од овој Закон. Согласно аспирациите на нашата земја за вклучување во Европското Унија, но и согласно обврските кои веќе ги имаме во однос на транспонирањето на законодавството на Европската Унија во нашето национално законодавство, предлагаме дополнително да се развие и прекуграничната филантропија со земјите-членки на ЕУ. Тоа подразбира дека како приматели на донации и спонзорства, согласно нашата регулатива, треба да може да се јават и непрофитни организации кои функционираат во рамки на земјите членки на ЕУ. Сето ова е во согласност со принципот на недискриминација воспоставен од страна на Европскиот суд на правдата и неговите пресуди.

Постојат три клучни пресуди, и тоа „Stauffer“, „Persche“ и „Missionswerk“, преку кои Европскиот суд на правдата има развиено општ принцип на недискриминација, согласно кој правни лица кои вршат дејности од јавен интерес треба да го имаат истиот статус за даночни поттикнувања како и националните субјекти.²

² <http://www.transnationalgiving.eu/wp-content/uploads/2014/10/Taxation-of-cross-border-philanthropy-in-Europe-after-Persche-and-Stauffer.pdf>

Според тоа, во Законот би се додал нов став којшто би гласел како што следува:

Согласно принципот на недискриминација, статусот на приматели и даватели на донации или спонзорства во преку-гранични договори во земји-членки на Европската Унија се изедначува со статусот на примателите и давателите на донации или спонзорства во рамките на нашата држава.

Притоа, во текстот на Законот исто така експлицитно би се додало следното:

Примател на донација или спонзорство не може да биде домашно или странско правно лице кое поддржува расна, верска, етничка или каква било друга форма на дискриминација, организира настани кои се со навредлива содржина и поттикнуваат говор на омраза и нетрпеливост во општеството, односно, чиешто дејствување не е во согласност со Уставот, законите на Република Македонија, ратификуваните меѓународни договори и други применливи подзаконски акти.

Доколку предложените препораки се прифатат, членот 7 би гласел како што следува:

2. Примател на донација

Член 7

(1) Примател на донација може да биде домашно правно лице основано на принципот на непрофитност, и тоа здружение на граѓани или фондација регистрирани во согласност со Законот за здруженија и фондации, верска заедница или религиозна група, организации регистрирани со статус од јавен интерес во согласност со Законот за здруженија и фондации, јавни институции, органи на државната власт и на единиците на локалната самоуправа и Градот Скопје, коишто се регистрирани како правни лица што вршат дејности од јавен интерес во Регистарот на приматели на донации при надлежната институција.

(2) Согласно принципот на недискриминација, статусот на приматели и даватели на донации или спонзорства во преку-гранични договори во земји-членки на Европската унија се изедначува со статусот на примателите и давателите на донации или спонзорства во рамките на нашата држава.

(3) Примателот на донација ќе стане сопственик на донацијата само доколку истата ја користи исклучиво за:

- целта утврдена во договорот помеѓу примателот и давателот на донацијата*
- целта за која е отворена посебна трансакциска сметка, односно, за целта утврдена во налогот за плаќање врз основа на кој се врши донацијата, во случај на донации што се реализирата преку жиро сметки,*
- целта за која е отворена телефонска линија, во случај на телефонски донации, и*
- целта за која е организиран настанот, во случај на собирање средства по пат на организирани настани.*

(4) Објавувањето на името на давателот на донацијата во периодични и годишни извештаи, како и во извештаите за користењето на донацијата и при јавното промовирање на давателот на донацијата нема да влијаат со промена на даночниот третман на донацијата.

(5) Примател на донација или спонзорство не може да биде домашно или странско правно лице кое поддржува расна, верска, етничка или каква било друга форма на дискриминација, организира настани кои се со навредлива содржина и поттикнуваат говор на омраза и нетрпеливост во општеството, односно, чиешто дејствување не е во согласност со Уставот, законите на Република Македонија, ратификуваните меѓународни договори и други применливи подзаконски акти.

➤ **ПРЕДЛОГ БР. 3 – Олеснување на постапката за регистрирање на донација/спонзорство и добивање на даночно поттикнување**

Република Северна Македонија е единствената земја во регионот, а и пошироко во Европа, во која постои претходна постапка за утврдување на тоа дали донацијата/спонзорството е од јавен интерес, со цел потоа давателот да може на истата да побара одредено даночно поттикнување. Дополнително, постапката опфаќа обезбедување на голем број на документи со што истата непотребно се комплицира и одолговлекува. Притоа, немаме никакви критериуми за тоа кога една активност ќе се одобри, а кога нема да биде одобрена како активност од јавен интерес, што доведува и до невоедначеност во праксата.

Сметаме дека без разлика на тоа која од наведените опции ќе се одбере за да се регулира начинот на регистрирање на примателите на донации/спонзорства согласно овој Закон, примателите треба по сила на закон да се сметаат за подобни за искористување на даночните поттикнувања предвидени со законската регулатива. Практиката од примената на Законот досега покажува дека постапката за утврдување на јавен интерес при секоја поединечна донација или спонзорство е нецелисходна. Ситуацијата на пандемијата од Covid-19 тоа го докажа при што имаше потреба за посебна уредба со законска сила во време на вонредната состојба за да се обезбеди непречено донирање. Затоа, сметаме дека со елиминирање на овој чекор, значително ќе се мотивира приватниот сектор да донира или да дава спонзорства кај соодветните приматели со што ќе се развие филантропијата – една од основните цели на постоењето на овој Закон.

Она што е важно е документите да се стават на располагање на Управата за јавни приходи при пријавувањето на даночното поттикнување (при поднесувањето на даночната пријава). Истовремено, во контекстот на регистрирањето на донацијата и потребната документација, ги даваме предлозите дадени подолу. Доколку предложените препораки се прифатат, ќе треба да се направат измени и дополнувања на **членот 4 од Општите одредби и членовите од Законот поврзани со евиденцијата, извештаите и контролата (Дел 4 од Законот, членови 19 – 22).**
ФАЗА 1: Регистрирање на субјекти коишто сакаат да се јават во својство на примател на донација/спонзорство

Предлагаме да се воспостави посебен регистар (Регистар на приматели на донации/спонзорства) во кој ќе бидат наведени сите подобни приматели на донации/спонзорства. Регистарот исто така би требало да биде од јавен карактер со цел потенцијалните даватели на донации/спонзорства да можат лесно да проверат дали можат да користат даночни поттикнувања за донациите коишто планираат да ги направат. Експертскиот тим предлага Регистарот да го води Одделението за соработка со невладините организации при Министерството за финансии или Централниот регистар.

Субјектот што сака да се јави како примател на донации/спонзорства ќе има обврска да се регистрира во Регистарот на приматели на донации/спонзорства. Важно е субјектот да биде:

- од непрофитен карактер
- да има за цел да спроведува дејности од јавен интерес според својот статут/документ за основање

Горенаведените услови може да се докажат со доставување на документи од субјектот до соодветните институции коишто управуваат со Регистарот. Потребните документи за регистрација се уредуваат со подзаконски акт.

Дополнително, постојат неколку **правни форми на субјекти коишто нема да бидат обврзани да се регистрираат во овој нов Регистар** којшто се воведува со измените во Законот, главно поради нивната непрофитна природа утврдена со законите според кои се основани. Од таа причина, експертскиот тим предлага следниот став да се вклучи во текстот на законот.

Организациите регистрирани со статус на јавен интерес во согласност со Законот за здруженија и фондации, јавните институции, органите на државните власти и на единиците на локална самоуправа и Градот Скопје се директно вклучени како приматели на донации во Регистарот на приматели на донации, без потреба од дополнителна регистрација.

ФАЗА 2: На кој начин давателите на донации ги користат даночните поттикнувања?

Кога ќе се даде донација/спонзорство на некој регистриран примател на донација/спонзорство, донаторот/спонзорот може да ги побара соодветните даночни поттикнувања при поднесувањето на годишната даночна пријава. Она што е важно во постапката за користење даночни поттикнувања е да се докаже дека донацијата/спонзорството е дадена и дека е примена од примателот. Експертскиот тим го предлага следново:

- Договор помеѓу примателот и давателот на донацијата/спонзорството не треба да е задолжителен. Доколку двете страни сметаат дека за нив е посоодветно да склучат договор, тогаш тој треба да се склучи врз основа на волјата на двете страни, а не како законска обврска. Особено нецелисходно е да мора да се склучува договор за мали донации, донации што се прават по телефон, итн., за потоа да се бара одредено даночно поттикнување. Впрочем, тоа би ја обременило и одложило постапката за донирање/спонзорирање, а би можело негативно да влијае и на волјата на давателот да донира/спонзорира одредена активност од јавен интерес. (Овој предлог е поврзан пред сè со член 4 од Законот)

- Законска обврска треба да биде примателот да издаде потврда за прием на донацијата/спонзорството од давателот. Издавањето на ваква потврда би им помогнало на даночните власти да ја проценат документацијата за донацијата/спонзорството и да ги обезбедат даночните поттикнувања. Образецот на потврдата се пропишува со подзаконски акт.

ПРЕДЛОГ БР. 4 – Уредување на надлежноста на Министерството за финансии и Управата за јавни приходи во однос на примената и надзорот над примената на оваа регулатива

Уште еден аспект што исто така би можел да се земе предвид е промена на надлежната институција за спроведување и надзор над примената на овој Закон. Согласно со Законот што се применува во моментот, Министерството за правда има клучна надлежност во однос на потврдувањето на постоењето на јавен интерес во секоја поединечна постапка за донации и спонзорства, при што, истовремено, и одобрувањето и можната примена на даночното поттикнување зависи од тоа. Ако се земе предвид компаративната практика, во европските земји, орган надлежен за спроведувањето на регулативите од овој тип е даночниот орган, односно, министерството за финансии. Ние би ја истакнале Хрватска како добар пример во регионот, каде Министерството за финансии на Република Хрватска води регистар на непрофитни организации³, истовремено пропишувајќи ги правилата за финансиско известување и образецот за примена донација.⁴

Сметаме дека промената на надлежноста во врска со оваа регулатива е неопходна во Република Северна Македонија и, како споредлива најдобра практика, може да се утврди дека во однос на даночните поттикнувања поврзани со донациите и спонзорствата, соодветно е Министерството за Финансии и Управата за јавни приходи да ја вршат надлежноста. Со укинување на надлежноста на Министерството за правда и доделување на целата надлежност за системот за користење на даночни поттикнувања на Министерството за финансии и Управата за јавни приходи, постапката би станала значително поедноставна и фокусирана на нејзината суштина. Со прифаќање на предлогот за дефинирање на субјектите што можат да се јават во својство на приматели во дефинициите на самиот Закон, постапката за дефинирање на јавен интерес во секоја поединечна постапка за донација, т.е. спонзорство, станува целосно непотребна.

ПРЕДЛОГ БР. 5 Поедноставување и рационализирање на постапките за известување и контрола.

Известување од донаторот/спонзорот:

За разлика од сегашното решение, донаторот е тој што треба да достави листа на донации/спонзорства дадени од негова страна во претходната финансиска година, а потоа да побара соодветно даночно поттикнување. Образецот за дефинирање на листата на дадени донации/спонзорства треба да го пропише органот надлежен за вршење на работите поврзани со даночните поттикнувања/олеснувања.

³ Достапно на: <http://www.mfin.hr/hr/neprofitne-organizacije?fbclid=IwAR1OCbBO1YIEQIP1ZrkaJKcV-2NaPtIbEk-wPuEm6po4kHZUKXOwmCa5IM4>

⁴ Повеќе информации на: http://www.mfin.hr/hr/financijsko-izvjestavanje?fbclid=IwAR02AvupU4N_i26rGYmRWXY3Ifj3Gp015cHgazrg2VwqnrwhSvBNB3dh5Wol

Известување од примателот:

Примателот би имал обврска да даде извештај за примените донации во своите годишни наративни и финансиски извештаи (како што е утврдено со Законот за здруженија и фондации) и ништо повеќе. Извештаите на примателите треба да содржат информации за видовите и износот на примените донации/спонзорства и за начините на кои биле искористени овие донации/спонзорства.

Контрола/Надзор

Управата за јавни приходи треба да биде одговорна за надзорот/последователната контрола на користењето на извршените донации/спонзорства. Тоа значи дека Управата за јавни приходи би имала директна надлежност да врши надзор над донациите или примателите на спонзорства со цел да утврди дали предметот на донацијата или спонзорството е соодветно реализиран. Исто така, ако смета дека одреден аспект на некоја конкретна донација/спонзорство, т.е. активностите на одреден донатор/примател, не се во согласност со Законот, Управата за јавни приходи треба да ги преземе неопходните мерки за испитување и пријавување на измамничките активности во согласност со нејзините овластувања. Субјектите што се вклучени во измамнички активности сносат одговорност во согласност со Кривичниот законик и Законот за кривична постапка.

➤ ПРЕДЛОГ БР. 6– Дополнување во врска со даночните поттикнувања

А) Предлози во врска со даночните поттикнувања во однос на персоналниот данок на доход (член 13 од Законот)

Експертскиот тим предлага апсолутниот праг за даночни олеснувања од 24.000 денари што можат да се дадат на физички лица **да се отстрани од законот.**

Според Законот, *„Физичко лице кое донира финансиски средства на правно лице според одредбите од овој закон, а врз основа на договорот за донација, има право на намалување на пресметан, а неплатен персонален данок на доход или враќање на платен персонален данок на доход утврден врз основа на неговата годишна даночна пријава (образец ПДД - ГДП) во висина на донацијата, но не повеќе од 20% од износот на неговиот годишен персонален данок на доход, а најмногу до 24.000 денари.“* (Член 13 (1) од Законот). Во сегашниот образец ПДД - ГДП даночното ослободување е прикажано како даночно намалување наместо даночен кредит, односно ја намалува даночната основица, а не годишниот даночен долг како што предвидуваат одредбите на членот 13 на Законот за донации и за спонзорства во јавните дејности и член 87-а од Законот за персоналниот данок на доход.

За доследно спроведување на со закон утврденото право на даночно поттикнување кај персоналниот данок на доход во текот на постапката за остварување на правото на поттикнување, предлагаме усогласување на содржината на образецот на Годишна даночна пријава (образец “ПДД – ГДП”). Измената на ПДД ГДП може да се изведе така што износот на донации односно полето под реден број 19 треба да се помести на десно и да се спушти подолу со што ќе стане реден број 21, а редните броеви 20 и 21 ќе станат 19 и 20. Понатаму УЈП при изготвување на решението за утврдување на годишниот даночен долг ќе утврди дали износот на донациите го достигнува максимумот (врз основа на податоците во пријавата) и ќе го минусира во самото решение.

Б) Предлози во врска со даночните поттикнувања во однос на данокот на додадена вредност (член 15 од законот)

Се препорачува симплифицирање на постапката за начинот на спроведување на даночното поттикнување. Во досегашниот случај подзаконските акти предвидуваат уплата на ослободеното ДДВ на засебна трезорска сметка, а Законот бара примателот на донацијата да поднесе барање до Министерството за финансии на пропишан образец со низа документи во прилог. пресметаниот ДДВ кој е уплатен од страна на вршителот на прометот во буџетот на РСМ се враќа на вршителот на прометот врз основа на доставено барање од примателот на донацијата (ЗДС/ДУ-ДДВ или ЗДС/ФС-ДДВ).

Се препорачува примена на постоечкиот систем на генерирање на е-фактура преку онлајн платформа без ДДВ кој е веќе функционален за проектите од странски донатори. На тој начин се намалува административниот товар на институциите, а на вршителите на промет им се ослободуваат ликвидни средства.

В) Предлози во врска со даночните поттикнувања во однос на данокот на имот (член 16 од Законот)

Согласно нашата анализа, сметаме дека треба да се утврди даночниот третман што би се применувал во случај кога донирани средства од одредена активност ќе бидат искористени за купување на определен движен или недвижен имот. Во случај кога примателот како посредник на одредени донирани средства, ќе ги искористи истите за купување на движни или недвижни ствари кои ќе бидат предмет на понатамошна донација, овој промет треба да биде предмет на даночно поттикнување. Со други зборови, при купување на недвижност, прометот треба да биде ослободен од данок на промет на недвижност.

Г) Препознавање на повеќегодишни донации

Постојниот закон не предвидува ситуации во кои, на пример, една приватна компанија донира секоја година во одредено здружение кое врши дејности од јавен интерес. Ваквиот начин на донирање (заложба) треба да добие на поголема вредност и да се уреди во новото законско решение. Во тој поглед, предлагаме да се предвидат неколку даночни поттикнувања за компаниите кои имаат долгорочни договори за донација/спонзорство со некои од подобните приматели на донации/спонзорства. Ова би можело да се реализира, на пример, преку зголемување за 0,1 процент на веќе постоечкото олеснување на данокот на добивка, за секоја наредна година на донирање/спонзорирање.

Дотолку повеќе, може да се уреди и ситуација во која доколку во текот на една година е донирана поголема сума на пари која ја надминува онаа којашто е дозволена за искористување на даночно поттикнување, истата да се пресметува во наредните неколку години и да се одзема од остварената добивка. Вакво решение е застапено во германското право.

➤ **ПРЕДЛОГ БР. 7– Намалување на глобите утврдени со прекршочните одредби (членови 23 и 26 од Законот)**

Имајќи предвид дека целта на оваа регулатива е развој на филантропијата и поттикнување на приватниот сектор да донира и да дава спонзорства за дејности од јавен интерес, сметаме дека прекршочните одредби и глобите во оваа законска регулатива треба да претрпат значителни измени. Во Законот којшто се применува во моментот е предвидена глоба во износ од 5.000 евра во денарска противвредност во случај примателот на донацијата и спонзорството да не склучи договор со давателот во писмена форма. Во најлош случај, во ваква ситуација сметаме дека надлежните органи не треба да одобрат даночно поттикнување, а примателот и давателот да не бидат предмет на понатамошно санкционирање.

Имајќи го тоа предвид, сметаме дека како санкција за прекршување на одредбите од овој Закон треба да не биде одобрено даночно поттикнување за конкретната донација или спонзорство, или во случај на утврдена злоупотреба да се бара плаќање на данокот кој бил предмет на поттикнување, со пресметана законска камата.

II. ДОПОЛНИТЕЛНИ ПРЕДЛОЗИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

➤ **ПРЕДЛОГ БР. 1– Вклучување на начела за донирање/спонзорирање во Законот**

Во насока на подобрување на спроведувањето на постапката за донирање/спонзорирање, потребно е вклучување на начела кои ќе бидат составен дел од текстот на Законот. Предлагаме дополнување на Законот со **член 5-а** кој би гласел:

Член 5-а

Давањето и примањето на донации и спонзорства во дејности од јавен интерес треба да биде согласно следните начела:

А) Користење на примените донации со добра намера (in bona fide) – примените донации ќе се користат само за остварување на дејностите од јавен интерес.

Б) Еднаквост – правилата на постапката за донирање и примање на донацијата ќе се применуваат еднакво на сите домашни или странски, физички или правни лица.

В) Брзина на постапката – постапката ќе се спроведе во најкус можен рок во јасна и недвосмислена процедура без административни препреки или оптоварувања.

Г) Принцип на непрофитност – принцип врз основа на кој правните лица не се основаат за стекнување на добивка, а доколку во своето работење остварат добивка таа мора да биде употребена за остварување на целите утврдени со статутот и не може да се распредели помеѓу основачите, членовите, членовите на органите, директорите и вработените, освен за покривање на разумни плаќања и надомест за лицата што работат за организацијата.

➤ **ПРЕДЛОГ БР. 2– Појаснување во однос на изземањето од даночни поттикнувања**

Потребна е промена во регулативата каде треба точно да се утврди дека давањето на спонзорства од едно на друго трговско друштво/претпријатие или од физичко лице на трговско друштво/претпријатие ќе биде изземено од даночните поттикнувања.

Во случај на спонзорство за активности поврзани со културата, спортот или друго, коишто се опфатени со посебни закони можат да се обезбедат посебни придобивки коишто нема да бидат опфатени со овој Закон.

Освен ако станува збор за донирање/спонзорирање на културни или спортски настани, во Законот треба да постојат алтернативи или исклучоци што се предвидени за овие посебни комерцијални активности.

➤ **ПРЕДЛОГ БР. 3 – Дополнување во однос на специфични ситуации на донирање**

Потребно е дополнување на Законот во однос на ситуациите каде одредена донација дадена во пари е поголема од потребниот износ, или ситуација кога донираните финансиски средства веќе не се потребни поради различни причини. Особено е комплицирано ако овие ситуации се појават во донации што се обезбедени преку Интернет или дадени како дел од некое јавно собирање на средства за некоја конкретна употреба и активност.

Нашиот предлог за ваквите различни ситуации е да се обезбеди можност, со согласност на давателот на донацијата или спонзорството, да се одобри пренамена на средствата за друга активност од јавен интерес којашто примателот ја врши во согласност со начелото *bona fide*. Доколку има повеќе од еден давател, примателот може да даде јавна изјава во која ќе истакне на кој начин ќе се потрошат овие средства. Средствата мора да се потрошат за активност од јавен интерес при што мора да се почитува начелото *bona fide*. Доколку предлогот биде прифатен, може да се додаде став во член 7:

Во случај на промена на користењето на донацијата, примателот на донацијата осигурува дека ќе ја искористи за слична цел од јавен интерес, во согласност со принципот за непрофитност. За донации собрани по спроведување на јавна кампања за прибирање на средства, примателот на донацијата дава јавна изјава во којашто ќе истакне на кој начин ќе се потрошат овие средства.

➤ **ПРЕДЛОГ БР. 4 – Промена на постојни дефиниции и вклучување на неколку нови поими**

При разгледувањето на севкупното национално законодавство, беше разгледана и можноста за вклучување на неколку нови поими во **член 3 од овој Закон**, а за особено важно го сметаме вклучувањето на дефиниците за тоа што значи поимот **здружение на граѓани** и **фондации**, како и дефинициите за странско правно и физичко лице.

- Дефиницијата за странско физичко лице би гласела:
 - **Странско физичко лице** е лице, странски државјанин, бегалец или лице без државјанство, кое престојува во Република Македонија или кое живее во друга држава;

- Дефиницијата за странско правно лице би гласела:
 - o **Странско правно лице** е секое правно лице коешто е регистрирано во надлежен регистар во странство, странски меѓународни невладини организации, секој организационен облик на странска организација, како и друга форма на здружување, фондации, сојузи, и нивни подружници кои се непрофитни.
- Дефиницијата за здруженија на граѓани и фондации би гласела:
 - o **Здружение на граѓани и фондација** во смисла на овој Закон претставува правен субјект, регистриран во согласност со Законот за здруженија и фондации, кој е од непрофитен карактер.
- **Појаснување на дефиницијата за давател на донација/спонзорство**

Предлагаме промена на **членот 6 став 2** кој би гласел:

Давател на донација и спонзорство не може да биде физичко и правно лице кое работи спротивно на Уставот, законите на Република Северна Македонија и ратификуваните меѓународни договори кои Република Северна Македонија ги склучила или им пристапила или други применливи подзаконски акти.

- **Појаснување на дефиницијата за предмет на спонзорство**

Во насока на зајакнување на Законот и негово усогласување со националното законодавство, предлагаме дополнување на **член 10 став 3** кој би гласел:

Предмет на донацијата и спонзорството не можат да бидат добра и услуги чиј промет е забранет со закон, ниту пак средства и предмети со кои давателот на донацијата/спонзорството не располага.

- **ПРЕДЛОГ бр. 5 – Потврдување на даночни олеснувања за донирање вишок храна**

Наместо засебен закон (lex specialis) за донирање на вишок храна се препорачува овие случаи да се препознаат и поврзат со постојните даночни олеснувања во овој Закон. Нормирањето на системот за донирање вишок храна би се извршило со засебно поглавје и подзаконски акти.